

משנה בבא קמא - פ"א מ"א

הדינים	ההגדרה	האב
מועד מתחילתו, ולכן חייב בנזק שלם (רק ברשות הניזק).	יש הנאה להיזקה.	שן
פטור ברה"ר וחייב רק ברשות הניזק.	מזיקה בדרך הילוכה.	רגל
תם – ג' פעמים הראשונות חצי נזק מגופו. מועד – משלם נזק שלם מהעליה, וחייב ברשות הרבים.	משונה.	קרן

ארבעה אבות נזיקין

הגדרות	שמואל	רב	לשון המשנה
	רגל.	קרן, שן, רגל.	שור
הניזק הולך למזיק.	בור.	בור.	בור
	שן.	אדם.	מבעה
כח אחר מעורב בו.	אש.	אש.	הבער

פ"א ח"ב

חידוש הדין	הסבר	המשנה
בא לחדש: שאם מסר לחש"ו שהרי אינם שומרים כראוי, המוסר חייב – שהרי הוא גרם לנזק לבוא, בכך שמסר לחש"ו (חרש שוטה וקטן).	כל שנתחייבתי לשמור על חפץ, בגלל: (א) ממוני. (ב) שאני שומר. (ג) שעשיתי מעשה המחייב לשמור, אם לא שמרתי כראוי – אני זה שגרמתי לנזק שיבוא.	כל שחבתי בשמירתו, הכשרתי את נזקו
היה בור ט' טפחים שפטור על המתת שור וחמור, ובא אחר והוסיף טפח, המוסיף חייב (גם למיתה וגם לנזקים). כי הוא השלים את הנזק.	אין צורך שאצור את כל הנזק, אף עשיית מקצת הנזק – מחייבת בתשלום כל הנזק.	כל שהכשרתי מקצת נזקו, חבתי בתשלומין כהכשר כל נזקו
קדשים קלים – חייב בהם בנזקים. אבל קרקע, למרות שאין בה מעילה – פטור מנזקים, בגלל שהוי ממון הקדש.	רע"ב: שבנכסים הניזוקים, לא יהי איסור מעילה. רמב"ם: שבנכסים המזיקים, לא יהיה איסור מעילה. שיהיו סל הדיוט, ולא אס הם הזיקו נכסי – הקדש – אינן חייבים בתשלומי הנזקים.	נכסים שאין בהם מעילה
אם הזיקו נכסי, נכסי גוי – אני פטור מלשלם.	נכסים רק של יהודי.	נכסים של בן ברית
רע"ב - אם הזיקו נכסי, נכסי הפקר – אני פטור! הרי – מי תובע? <u>עתו"ט</u> - אם הזיקו נכסי הפקר את נכסי, וקדם וזכה בהם אחר, איני יכול לתבעו. אם קדם בעל השור המזיק, והקדיש או הפקיר קודם גמר דין.	נכסים שאין להם בעלים.	נכסים המיוחדים
אם נכנס שור לרשותי, ושורי הזיקו – אני פטור, כיוון ש: "תורך ברשותי מאן בעית". לין זה נאמר רק בנזקי ממוני. אבל בנזקי אדם המזיק – בכל מקרה חייבים.	הנזק נגרם ברשות המזיק.	חוץ מרשות המיוחדת למזיק
הנזק נגרם במקום שיש רשות גם למזיק וגם לניזק, להיות שם. וממילא המזיק פטור. שנאמר: "וביער בשדה אחר". דין זה נאמר רק לגבי שן ורגל, ובחצר המיוחדת לפירות וגם לשוורים.	חצר המשותפת למזיק ולניזק.	(חוץ) מרשות הניזק והמזיק
אין חידוש דין.	המשנה מחדשת לראשונה – קרן (לדעת שמואל).	וכשהזיק חב המזיק

פ"ב מ"ה

הק"ו הראשון לרביי טרפון

רשות הרבים – קלה,

שן ורגל פטורים.

קרן תמה

חצי נזק.

רשות הניזק – חמורה,

שן ורגל חייבים.

אם כן, ברשות חמורה יותר – ישלם יותר, והוא נזק שלם!

הק"ו השני לרביי טרפון

הקל וחומר

אם שן ורגל קלים ומשלמים נזק שלם.

הקרן שהיא חמורה – ק"ו שמשלם נזק

שלם.

שן ורגל שהם קלים – פטור ברשות הרבים,

ומזה לומדים את הק"ו.

קרן שהיא חמורה – חייב חצי נזק ברשות הרבים,

"דיו לבא מן הדין להיות כנידון".

דין 'דיו' לפי רביי טרפון

רבי טרפון סובר – בכל התורה את דין 'דיו', אך לא אצלינו.

ק"ו ברשות הניזק	"תסגר שבעת ימים" – אצל מרים	
חצי נזק. (ח"נ)	אין ידיעה מה הדין.	דין לפני הק"ו
נזק שלם. (נ"ש)	הסגרה – 14 יום.	הדין אחרי הק"ו
ח"נ.	הסגרה – 7 ימים.	הדין אחרי ה'דיו'
לא.	כן.	האם הק"ו הועיל

פ"ג ח"ב

תקלה הסמוכה לרשות הרבים - חייב מדין 'בור'.

רשות הרבים _____ כול _____ רשות היחיד

חייב – כי התקלה ברשות הרבים

רשות הרבים _____ | _____ רשות היחיד

תקלה הסמוכה לרשות הרבים – פטור, בגלל שאין דרך בני אדם להתחכך בכתלים.

רשות הרבים _____ | _____ רשות היחיד

פרק ג' משנה י"א

מקרה ראשון

שור רדף אחרי שור.

ניזק: שורך הזיק.

מזיק: בסלע לקה.

הדין: המוציא מחבירו עליו הראיה.

חידוש הדין הראשון:

אפילו הניזק טוען – 'ברי',

והמזיק טוען – 'שמא',

ויש רגלים לדבר – המוציא מחבירו עליו הראיה.

חידוש הדין השני:

אפילו שהמזיק מודה שהוא לקה בסלע, כי שורו (- שור המזיק) רדף אחריו, בכל אופן – פטור.

מכיוון: שגרמא בנזקים – פטור!

מקרה שני

שני שוורים רודפים אחרי שור.

אם הם של שני בני אדם – שניהם פטורים,

אם הם של אדם אחד – שניהם חייבים.

מדובר שישנם עדים שמעידים שאחד השוורים הזיק. שאם לא כן – ח"נ הוא קנס, ו'מודה בקנס – פטור'.

חידוש הדין:

למרות שההלכה כרבי עקיבא – שיוחלט השור, וממילא צריך להיות לניזק שותפות בשור המזיק. ושוורים של שני שותפים, שאבד אחד מהם – אבד לשניהם. קמ"ל מכיוון שמילא לא התברר מיהו השור המזיק, אין לניזק בעלות על השוורים.

פלוגא נוקא

נחלקו האמוראים בדין קרן תמה המשלמת ח"נ.

דעה א': סתם שוורים הם לא בחזקת 'שימור', ומעיקר הדין: שור תם המזיק - היה צריך להתחייב בנ"ש, והתורה

חסה עליו, ופטרה אותו מחצי נזק.

על כן החצי שמשלם – הוא חיוב ממון.

פרק ג' משנה י"א - המשך

דעה ב' – (וכן ההלכה): סתם שוורים הם בחזקת 'שימור', ומעיקר הדין: שור תם שהזיק היה צריך להיות פטור לחלוטין. אבל כדי שאדם ישמור על שורו – התורה קנסה אותו בחצי התשלומין. על כן החצי שמשלם, הוא קנס.

מקרה ג' (1)

המקרה:		
שני שוורים תמים – אחד שווה 100 ואחד שווה 200, שור הניזק היה שווה 400 ואין הנבילה יפה כלום.		
מענת המזיק	מענת הניזק	תשלום הנוק
קטן ששוה 100 הזיק, ורק שווי 100 שייך לך! מכיוון שתם משלם מגופו!	גדול ששוה 200 הזיק, ולכן כולו שלי!	200.

מקרה ג' (2)

המקרה:		
שני שוורים שווים 200 – אחד תם ואחד מועד, שור הניזק היה שווה 200 ואין הנבילה יפה כלום.		
מענת המזיק	מענת הניזק	תשלום הנוק
תם הזיק, וצריך לשלם רק 100.	מועד הזיק, וצריך לשלם 200.	לטענת הניזק: 200. לטענת המזיק: 100.
כי תם משלם רק ח"נ.	כי מועד משלם נ"ש.	

מקרה ד' (1)

המקרה:		
שני שוורים תמים – אחד שווה 400 ואחד שווה 300, הזיקו שני שוורים – שאחד היה שווה 400 ואחד היה שווה 300, ואין הנבילות יפות כלום.		
למענת המזיק	למענת הניזק	תשלום הנוק
קטן הזיק את הגדול, ולכן ישלם 100.	גדול הזיק את הגדול, ולכן ישלם 200.	לשור הגדול: 200. לשור הקטן: 150.
גדול הזיק את הקטן, ולכן ישלם 150.	קטן הזיק את הקטן, ולכן ישלם 100.	
סה"כ: 250	סה"כ: 300	

פרק ג' משנה י"א - המשך

מקרה ד" (2)

<u>המקרה:</u>		
שני שוורים - התם שווה 400 והמועד שווה 300, היזיקו שני שוורים - שאחד שווה 400 ואחד שווה 300, ואין הנבילות יפות כלום.		
מענת המזיק	מענת הניזק	תשלום הנזק
התם הזיק את השור הגדול, ולכן ישלם ח"נ - 200.	המועד הזיק את השור הגדול, ולכן ישלם נ"ש - 400.	לשור הגדול: לטענת הניזק - 400, ולטענת המזיק - 200.
המועד הזיק את השור הקטן, ולכן ישלם נ"ש - 300.	התם הזיק את השור הקטן, ולכן ישלם ח"נ - 150.	לשור הקטן: לטענת הניזק - 150, ולטענת המזיק - 300.
סה"כ: 500.	סה"כ: 550.	

פ"ד מ"א - רבי מאיר

השור ברשות ראובן.	השור שווה 200.	ראובן הבעלים.
-------------------	----------------	---------------

ברשות מי נמצא השור	איך התשלום מתחלק				התשלום	כמה היה ההיזק	האדם ומהותו
	הכסף	האדם	הכסף	האדם			
השור ברשות שמעון, וממילא נחשב שהגוף שווה כסף.	100	שמעון	100	ראובן	.100	200.	שמעון - ניזק א'.
השור ברשות לוי.	50	שמעון	100	ראובן	.50	.100	לוי - ניזק ב'.
	50	לוי					
השור ברשות יהודה.	50	שמעון	100	ראובן	.50	.100	יהודה - ניזק ג'.
	50	יהודה					
	50	שמעון	100	ראובן	.50	.100	יוסף - ניזק ד'.
	50	יוסף					

פ"ד מ"א - רבי שמעון

השור ברשות ראובן.	השור שווה 200.	ראובן הבעלים.
-------------------	----------------	---------------

הסברא	איך מתחלק התשלום				התשלום	כמה ההיזק	האדם ומהותו
	הכסף	האדם	הכסף	האדם			
כיון שרבי שמעון סבר ליה כרבי עקיבא: שיוחלט השור. ועל שניהם מוטלת חובת השמירה על השור.	100	שמעון	100	ראובן	.100	.200	שמעון – ניזק א'.
כיון שרבי שמעון סבר ליה כרבי עקיבא: שיוחלט השור. ושלושתם חייבים לשמור.	50	ראובן	100	לוי	.100	.200	לוי – ניזק ב'.
	50	שמעון					
	25	שמעון	100	יהודה	.100	.200	יהודה – ניזק ג'.
	25	ראובן					
	50	לוי					

שותפים חולקים שווה בשווה, חוץ מ:

(א) אם סיכמו מראש שלא.

(ב) כאשר נשתנה של מדעת.

למדנו דלרבי מאיר מדובר – שתפסו את השור.

ולרבי שמעון לרש"י: בתפיסה - אין מחלוקת, ורבי שמעון מודה לרבי מאיר.

לתוספות: גם בתפיסה יש מחלוקת.

פ"ד מ"ט

אם נגח ג' פעמים – נהיה:

תם

משלם: ח"נ מגופו.

מועד

ומשלם: נ"ש מהעליה.

מחלוקת: מה זה נקרא שהופך להיות מועד

דעה א': השור התהפך (להיות מועד), ואין כאן שום צד תמות.

דעה ב': צד תמות במקומה עומדת.

הנפקא מינה

רבי יהודה סובר: שור מועד די לו בשמירה כראוי. ואם הזיק בכל אופן - פטור רק מצד המועדות שבו. ועל התם עדיין משלם ח"נ מגופו, עד שישמרו עליו שמירה מעולה.

דיני שמירת שוורים ע"י הבעלים ושומריהם

שמירה פחותה: שמירה כראוי ע"י גמי, ודלת העומדת ברוח מצויה.

שמירה מעולה: שלשלאות של ברזל, ודלת העומדת ברוח שאינה מצויה.

רבי אליעזר		רבי יהודה		רבי מאיר		סוג השור
שמירה מעולה	שמירה פחותה	שמירה מעולה	שמירה פחותה	שמירה מעולה	שמירה פחותה	
פטור.	הבעלים חייב. ואם מסר לשומר חינם. השומר פטור. הבעלים חייב.	פטור.	הבעלים חייב. ואם מסר לשומר חינם, השומר פטור. הבעלים חייב.	פטור.	הבעלים חייב. ואם מסר לשומר חינם, השומר פטור. הבעלים חייב.	שור תם
הרע"ב: חייב.	חייב.	פטור.	צד תמות - חייב. צד העדאה - פטור.	פטור.	חייב.	שור מועד
המאירי: פטור.						

פ"ה מ"ה

רשות הרבים פתח רשות היחיד

ז"ל

ודאי חייב – כיוון שפתח בור במקום שהרבים הולכים שם.

רשות הרבים פתח רשות היחיד

ז"ל

חייב – כיוון שסמכו לרשות הרבים, במקום שבני רשות היחיד עלולים להידחק שם.

רשות הרבים רשות פתח היחיד

ז"ל

חייב – רק במקרה והפקיר רשותו, ונתן רשות לבני רשות הרבים - להלך ברשותו.

רשות היחיד אחר פתח רשות היחיד שלי

ז"ל

חייב – ומדובר שהפקיר רשותו.

היתה המשנה יכולה לומר: 'הפותח בור ברשות היחיד', אלא בגלל המקרים הקודמים – כתבה המשנה כך.

פ"ו מ"ה

מדליק בשלא שלו		מדליק בשלו		
אין פטור של טמון				
אין רגילים לטמון	רגילים לטמון	אין רגילים לטמון	רגילים לטמון	רבי
חייב.	חייב.	חייב.	חייב.	יהודה
אין רגילים לטמון	רגילים לטמון	אין רגילים לטמון	רגילים לטמון	חכמים
אין פטור בטמון. פטור. הוי דומה לאונס.	אין פטור בטמון. חייב. כי אין סיבה לפטור.	פטור. "או הקמה" - פטור בטמון.	פטור. "או הקמה" - פטור בטמון.	

פ"ז משניות ב' ו' ד'

הסיבה	מסנה ב' - חייב	הסיבה	מסנה ד' - חייב בכפל ופמור מתשלומי ד' ו-ה'
טביחה בשבת - איסור סקילה, וקלב"מ.	גנב ומכר בשבת.	כי מכירה בשבת - היא תקנת עזרא.	גנב וטבח בשבת.
איסור הטביחה לע"ז - חיוב סקילה, וקלב"מ.	גנב ומכר לעבודה זרה.	כי זה רק איסור לאו.	גנב וטבח לעבודה זרה.
	גנב וטבח ביוה"כ.	כי זדונו - כרת, ושגגתו מחייבתו - בחטאת ובתשלומין.	
הטביחה בזמן והמכירה היה של הקדש.	גנב משל אביו וטבח ומכר, ואח"כ מת אביו.	כי בזמן הטביחה והמכירה היה של אביו.	גנב משל אביו, ומת אביו, ואח"כ טבח ומכר.
הטביחה בזמן והמכירה היה של הקדש.	גנב וטבח, ואח"כ הקדיש.	כי בזמן הטביחה והמכירה, לא היה של הקדש.	גנב והקדיש, ואח"כ טבח ומכר.

שחיטה ראויה: שחיטה שמכשירה לאכילה.

לתנא קמא - לא צריך שחיטה ראויה.

לרבי שמעון - צריך שחיטה ראויה.

רבי שמעון	תנא קמא	
משלם תשלומי ארבעה וחמישה.	משלם תשלומי ארבעה וחמישה.	גנב וטבח לרפואה או לכלבים
משלם תשלומי כפל.	משלם תשלומי ארבעה וחמישה.	השוחט ונמצא טריפה
משלם תשלומי כפל.	משלם תשלומי ארבעה וחמישה.	השוחט חולין בעזרה

כללים בהלכות עדויות - הנוגעים למשנה ג' בפרק ז'

"על פי שנים עדים יקום דבר"

(1) 'עדות מוכחשת':

כאשר כת אחת מעידה על מעשה, והכת השנייה מכחישה את המעשה - העדות מצוטלת.

(2) 'עדות מוזמת':

כת אחת מעידה על מעשה - העלם הפכו לזוממין, ומקיימים זהס: "כאשר זמס". והכת השנייה מעידה על העדים ('עמנו הייתם') - העלם מזימס.

(3) 'אין העדים מוזמים - עד שיזומו כולם':

אם הוזמה חלק מהעדויות, העדות עצמה שהוזמה - בטלה. אבל אין להם דין 'עדים זוממין', עד שיזומו כולם.

(4) 'עדות שבטלה מקצתה - בטלה כולה':

אם חלק מהעדויות נפסלה בעקבות הזמה - כל הכת פסולה מדין: 'עדות שבטלה מקצתה - בטלה כולה'.

פ"ז מ"ג - אין טביחה בלא מכירה

עדים העידו שגנב - זיוס א' זקעה 10:00, וטבח - זיוס ז' זקעה 10:00. בין אותם עדים ובין כת אחרת, ואח"כ הוזמו.

אם:

שלב א':

תוזם עדות הגניבה,

שלב ב':

תוזם עדות הטביחה.

אין טביחה בלא גניבה

ולכן צריך שיוזמו קודם על הטביחה, ואחר כך יזימו אותם על הגניבה.

פ"ז מ"ד

<p><u>מודה בקנס ואח"כ באו עדים - חייב</u></p> <p>עדים חייבו אותו בגניבה, ואח"כ הודה שטבח, ואח"כ באו עדים שטבח.</p> <p><u>הדין:</u></p> <p>חייב - בתשלומי ארבעה וחמישה.</p> <p><u>ההודאה:</u></p> <p>לא חייבה אותו כלום, הוא רק רצה להרויח.</p>	<p><u>מודה בקנס ואח"כ באו עדים - פטור</u></p> <p>מודה שגנב ואח"כ באו עדים שגנב.</p> <p><u>הדין:</u></p> <p>חייב - בקרן, ופטור - מכפל.</p> <p>הודאתו חייבה אותו - ההולאה גרמה לו להתחייב ממון.</p>
---	---

מדוע מודה בקנס - פטור?

שכתוב:

"אשר ירשיעון אלוקים" (- בית דין).

פרט למרשיע את עצמו.

פ"ז ח"ה

החידוש	ההסבר	המקרה
שכתוב: "וטבחו או מכרו", שהגנב – המוכר, צריך למכור את כל מה שהשחיטה מתירה.	גנב, מכר את כל הגניבה – מלבד 0.01 ממנה, שהשחיטה מתירתה.	מכרו חוץ מאחד ממאה שבו.
אע"פ שיש לו שותפות באבר אחד בלבד, ולא בכל האיברים, בכל-אופן לא נחשב למכירה באיסור.	שותף (עוד קודם הגניבה) גנב משותפו, ומכר את הגניבה.	שהיתה לו שותפות.
גם רבנן שסברו – שלא צריך שחיטה ראויה, היינו שהשחיטה אינה צריכה למעשה להתיר אכילה. אך חייבת להיות שחיטה, וזו אינה שחיטה.	שלא מדעת. (כי מדעת הרי זה כמו נוחר ומעקר)	השוחט ונתנבלה בידו.
	מדעת – קורעו מנחיריו ועד לבו.	הנוחר.
	מדעת – עוקל הסימניס.	המעקר.

קנין – להפוך את הבעלות.

קנין וגניבה – להתחייב באונסין.

הקנינים

הגבהה - גנב יכול – יכולה לעשות גם ברשות הבעלים.

משיכה - גנב יכול – משך מרשות הבעלים - לרשותו, או לסמטא - כדי להפוך בעלות.

משך מרשות הבעלים לרשות הרבים - על מנת להפכו, וגנב ולהתחייב בהשבה ובאונסין.

תוספות:

גם כדי לחייב בגניבה, צריך משיכה לסמטא.

חליפין – גנב לא יכול – לא שייכים לגנב, מכיוון שצריך להם קיתוף פעולה עם הבעלים.

מסירה – גנב לא יכול – לא שייכים לגנב, מכיוון שצריך להם קיתוף פעולה עם הבעלים.

חצר – גנב יכול.